

PAGUBELE SUFERITE DE ORAȘUL FOCSANI ÎN PERIOADA OCUPAȚIEI GERMANE (DECEMBRIE 1916 - NOIEMBRIE 1918)

Ramona Miron

Participarea României la Primul Război Mondial (1916-1919), prin consecințele sale definitive la evoluția ulterioară a statului român, îndeosebi realizarea și desăvârșirea unității naționale și statale, prin tragismul și eroismul evenimentelor, prin implicarea fără rezerve a întregului popor la lupta de eliberare a spațiului românesc aflat sub stăpânire străină sau vremelnic ocupat de trupele inamice, rămâne, fără îndoială, cel mai însemnat moment al istoriei moderne și contemporane a României.

Presiunile diplomatice exercitate asupra României din partea celor două tabere (Antanta și Puterile Centrale) au cunoscut pe parcursul celor doi ani de neutralitate momente de acalmie sau de intensitate, în funcție de desfășurarea evenimentelor pe fronturile de luptă. Ele au devenit mai stăruitoare pe măsură ce devenea limpede că războiul va fi de durată, că atragerea României cu însemnatele ei resurse materiale și potențial uman putea înclina balanța spre victorie.

La 4/17 august 1916, România a semnat cu Antanta două acte foarte importante – Tratatul politic și Convenția Militară – prin care i s-a recunoscut pentru prima dată dreptul de a dobândi teritoriile ocupate de Imperiul Austro-Ungar, promițându-i-se sprijin pentru realizarea revendicărilor sale legitime.

Primele victorii ale armatei române din teritoriul transilvan au fost urmate de pierderi grele în Dobrogea. Trupele germane trec la

contraofensivă în Transilvania, iar diviziile române se retrag pas cu pas, lăsând în mâinile inamicului 2/3 din teritoriul țării.

Inamicul, superior din punct de vedere numeric și al dotării cu armament, a ocupat Oltenia, Muntenia și Dobrogea.

Potrivit mărturiilor generalului Alexandru Averescu la 25 decembrie 1916, „*Focșanii și Brăila sunt în mâinile dușmanilor. G-lul Ragoza mă înștiințează că de pe linia Putna se va retrage cu toate trupele pe stânga Siretului*”.¹

De la această dată și până la 19 noiembrie 1918, orașul Focșani a stat sub ocupație germană.

După instalarea regimului de ocupație, județul Putna a fost scindat în două părți administrative cu o Prefectură la Focșani care avea în subordine 50 comune ocupate de inamic și alte 32 comune situate la nord de Făurei și Mărășești.²

Obiectivul principal al politicii promovate de ocupanți l-a constituit exploatarea și jefuirea teritoriilor ocupate pentru sprijinirea războiului purtat de Puterile Centrale. Acest lucru s-a concretizat prin rechiziții de alimente, cereale, animale, materiale de construcții, mașini industriale, forță umană, pe scurt, mobilizarea întregului potențial economic către industria de război germană.

Încă din primele zile ale ocupației, trupele Puterilor Centrale au instaurat pe teritoriul vremelnic ocupat un regim despotice de o deosebită cruzime. Comanda supremă a trupelor de ocupație i-a fost încredințată ambițiosului și brutalului mareșal prusac August von Mackensen. Administrația militară era compusă dintr-un vast aparat, cu numeroase resorturi și ramificații, deservit de un mare număr de funcționari prusaci. Acest organism a introdus un regim tiranic, a cărui menire era organizarea draconică a exploatării resurselor materiale și umane.

¹ Mareșal Alexandru Averescu, **Notițe zilnice din războiu (1916 - 1918)**, Editura „Cultura Națională”, București, 1935, p.118

² Arhivele Naționale Vrancea (în continuare se va cita: A.N.Vn.) fond Prefectura Județului Putna, dosar nr.5/1918, f.1

Pentru realizarea acestui lucru, întreg teritoriul ocupat a fost împărțit în patru zone militare de ocupație.³

Potrivit acestei categorisiri, județul Putna, alături de județele Buzău, Râmnicu-Sărat și Brăila, făcea parte din zona a III-a denumită „Zona armatei a IX-a de operație”. În fruntea acestor zone administrative au fost numite organe speciale aparținând ocupanților, care aveau sarcini bine determinate: să inventarieze și să ridice de peste tot stocurile de bunuri materiale considerate pradă de război⁴, să organizeze exploatarea acestor ținuturi în interesul Puterilor Centrale, să supună populația românească la munca forțată în același scop, să nimicească cultura și tradițiile naționale.⁵

Sistemul de organizare utilizat de trupele germane a constituit expresia exploatării intense a unei națiuni din partea unor forțe cotropitoare. În angrenajul său au fost incluse toate compartimentele de activitate, accentul căzând pe sectorul economic, vizat în mod deosebit de către ocupanți.⁶

Perioada ocupației germane în Focșani poate fi reconstituită prin mărturiile lăsate de Ioan Romanoae, care a consemnat tragismul acestor evenimente în documente, care astăzi sunt păstrate, în parte, în Arhiva Muzeului Vrancei.

Funcționar al Primăriei Orașului Focșani, unde a ocupat mai multe funcții și arhivist în cadrul Arhivelor Statului Putna, Ioan Romanoae a desfășurat o vastă activitate îndreptată spre căutarea și colecționarea documentelor referitoare la trecutul local, fapt care conferă greutate informațiilor consemnate, tabloul descris de el având o

³ Augustin Deac, I.Toacă, **Lupta poporului român împotriva cotropitorilor 1916 - 1918**, Editura Militară, București, 1978, p.1

⁴ *Ibidem*, p.2

⁵ *Ibidem*, p.3

⁶ Emil Răcilă, **Contribuții privind lupta românilor pentru apărarea patriei în primul război mondial 1916 - 1918**, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981, p.91

deosebită importanță pentru istoria orașului Focșani și, de ce nu, pentru istoria națională.

Ocupării județului de către trupele germane i-a urmat declanșarea operațiunii de evacuare forțată a locuitorilor din mediul rural, către Focșani sau alte sate din județ.

Evacuarea satelor s-a desfășurat în ritm alert, populația din aceste zone fiind nevoită „să-și părăsească casa și masa, să apuce drumul pribegiei fără a putea lua nimic din agoniseala adunată în bani, odoare din casă, veșminte, merinde, pe care de teama trupelor rusești ce trecuse prin satele acestea, avusese grijă să le îngroape și să le dosească, cât a fost cu putință.”⁷

Două, trei familii sau chiar câte cincisprezece persoane înghesuite în câte o căruță porneau astfel pe drumul suferinței și al terorii.

Jefuiți de bani și hrană, evacuații au cunoscut culmea disperării, când „nevinovații copii înghețați pentru vecie în brațele mamelor și bunicilor lor, își dăduseră sufletul în căruțe sub ochii și asprimea dușmanilor”⁸, erau aruncați de nemți în vadul gârlelor ori prin șanțuri.

De frică, unele mame își stăpâneau plânsul și veneau cu pruncul în brațe până la Focșani sau în alte sate unde erau evacuate, pentru a-l îngropa la cimitir.⁹

Evacuații ajunși în Focșani, încremeniți de spaimă și mizerie, cu lacrimile înghețate pe obraji, cerșeau trecătorilor hrană și adăpost. Cei mai norocoși au fost găzduiți de orașenii mai milostivi, dar alții au ajuns prin grajduri, șoproane, case părăsite sau în cazărmile orașului, devastate de inamic.

Durere, neputință, teroare sunt termeni care definesc foarte bine starea celor supuși evacuării forțate.

Datorită jafului sistematic aplicat de trupele germane, populația

⁷ Arhiva Muzeului Vrancei (în continuare se va cita: A.M.Vn.), fond Ioan Romanoae, inv.nr.22310, f.16

⁸ *Ibidem*

⁹ *Ibidem*, f.17

locală a fost adusă în pragul foametei.

Cum și rezervele de hrană din depozitele Primăriei Orașului Focșani fuseseră golite de nemți, celor nevoiași nu li s-a putut furniza decât mălai.¹⁰

Locuitorii comunelor din jurul Focșanilor erau evacuați în oraș, luându-li-se tot avutul. Cei care posedau vite erau puși în situația de a le vinde Comandaturii germane, uneori chiar la prețuri derizorii. Această stare de lucruri a fost reclamată de numeroși țărani.

Astfel, Stamatini I. Repede din Suraia a fost nevoit să-și vândă vaca cu mânzat pentru 300 lei.¹¹

În aceeași situație a fost pusă și Stana I. Lancea din Mircești, care și-a vândut vaca cu 230 lei.¹²

Pavel Toban din Biliiești a primit pentru un cal 98 lei¹³, iar lui Vasile Mihalache, din aceeași comună, i s-a dat pentru o vacă 42 lei.¹⁴

În perioada ocupației germane, în conducerea administrativă a orașului se disting trei etape:

a) 26 decembrie 1916 – 17 martie 1917 când Focșanii au fost conduși de căpitanul Kreiberg și locotenentul Krambach.

b) Din martie și până în 20 iunie 1918 are loc reorganizarea administrației locale sub comanda maiorului von Behr și a lt.col. Sanner.¹⁵

c) Din vara anului 1918 și până la plecarea trupelor germane, orașul Focșani a stat sub comanda maiorului Ratke, perioadă în care distrugerile provocate de luptele desfășurate în timpul retragerii

¹⁰ *Ibidem*, f.18

¹¹ A.N.Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr.5/1918, f.2

¹² *Ibidem*, f.3

¹³ *Ibidem*, f.24

¹⁴ *Ibidem*, f.25

¹⁵ Mihai-Liviu Adafini, **Orașul Focșani în timpul ocupației germane din Primul Război Mondial în Cronica Vrancei**, vol. III, coordonator: Horia Dumitrescu, vol.III, Editura Pallas, Focșani, 2002, p.159

germane au căpătat amploare.¹⁶

Comandatura germană a desfășurat o amplă activitate de germanizare a aspectelor exterioare ale orașului. Peste tot s-au abordat firme și inscripții în limba germană. Vechile nume românești ale hotelurilor, cafenelelor, restaurantelor, cluburilor, au fost înlocuite cu denumiri nemțești. Pe străzi, ziua și nopatea, răsună pasul cadențat al patrulilor și detașamentelor germane. Atitudinea trupelor inamice s-a tradus prin aroganță și brutalitate.¹⁷

În întreaga zonă a teritoriului ocupat prefecturile, preturile, primăriile au fost, încă de la începutul instalării regimului de ocupație, solicitate intens pentru sprijinirea forțelor străine. În acest scop s-au luat măsuri de asigurare a conducerii acestor instituții cu primari, notari, pretori, prefecți, aleși din rândurile germanilor sau germanofililor.

În primele luni după ocuparea Focșanilor, atenția inamicului a fost îndreptată către instituțiile publice, pe unele devastându-le, iar pe altele folosindu-le în scopuri proprii: „*la intrarea armatelor germane în oraș și până la 3 februarie 1917, numeroasele trupe au prădat avutul cetățenilor și al autorităților publice (Prefectură, Tribunal, Comisariat, Administrația Financiară, Regia M.S., Percepția, Banca Populară, Liga Culturală, Societatea „Furnica”, școlile primare și secundare, Serviciul Telegrafo-Poștal, biblioteca etc.), fără nici o formă*“.¹⁸

Cum cea mai mare parte a clădirilor care aparțineau domeniului public sau privat au fost rechiziționate de germani, în scopuri militare și administrative, activitatea acestora a fost găzduită de diverse clădiri din Focșani. Astfel, funcționarii Primăriei și-au desfășurat activitatea în localul Societății „*Economia*”, Camera de Comerț și Industrie s-a mutat la Banca Putnei, judecătorii și avocații au activat în casa familiei Robescu, cursurile școlilor secundare se țineau în casa preotului Bontea,

¹⁶ *Ibidem*, p.162

¹⁷ Augustin Deac, I. Toacă, *op.cit.*, p.4

¹⁸ A.M.Vn., fond Ioan Romanoae, inv.nr.22310, f.19

iar elevii din clasele primare se adunau pe la diferite case particulare.¹⁹

Instituțiile de învățământ, rechiziționate de trupele germane au fost transformate în cazărmi, spitale, birouri, închisori și chiar grajduri. Multe școli au fost închise, atât la oraș, cât și la sat. În mediul rural, autoritățile germane n-au permis deschiderea școlilor pe motiv că se dezorganizează muncile agricole. Acestor probleme li s-au adăugat și lipsa manualelor și a rechizitelor, precum și criza de cadre didactice provocată de concentrări, situație care a paralizat, practic, învățământul românesc.²⁰

Comandatura germană s-a preocupat și de organizarea serviciului militar sanitar german.

În consecință, Azilul din Focșani devine secție germană de boli contagioase, iar Spitalul orașului, Liceul „Unirea” și Școala Profesională de Fete sunt transformate în spitale germane: 181, 182, respectiv 183. Un alt mare spital al trupelor inamice era amplasat în strada Cuza-Vodă, nr.82. Școala de Băieți nr.2 a rămas Spitalul Crucii Roșii Române. Spitale românești mai existau doar în strada Lahovary și la Orfelinat.²¹

În aceste condiții, Serviciul Medical Român se retrage din Focșani la Sascut, sub conducerea doctorului Ion Panea.²²

Tot în spital militar german a fost transformată și clădirea care adăpostea Arhivele Starostiei Putna. Mare parte din dosare au fost distruse, fiind folosite de nemți pentru aprinderea focului.²³

Degradările survenite la numeroase imobile din Focșani s-au datorat în principal întrebuintării abuzive și schimbării destinației

¹⁹ *Ibidem*, f.21

²⁰ Augustin Deac, I. Toacă, *op.cit.*, p.7

²¹ Valeria Paragină, **Medicina și farmacia din Ținutul Putnei**, vol.I, Editura Porto - Franco, Galați, 1993, p.145

²² *Ibidem*, p.215

²³ C.Gonceariu, **Arhiva Isprăvniceii sau Starostiei Ținutului Putna în „Revista Arhivelor”**, an II, nr.2/1959, București, p.273

acestora de către regimul de ocupație.

Halele orașului au fost transformate în adăposturi pentru locuitorii civili, pescăriile, spălătoriile și prăvăliile au devenit grajduri iar școlile, așa cum am menționat anterior, au fost folosite pentru amenajarea de spitale germane. Valoarea pagubelor provocate acestor instituții publice din Focșani amintite mai sus în perioada ocupației germane se ridică la 1.258.500 lei.²⁴ Mobilierul confiscat de nemți din aceste instituții era evaluat la suma de 380.700 lei.²⁵

De la Serviciul Salubrității s-au furat cai, căruțe, trăsură, hamuri și furaje; rețeaua publică și particulară de iluminat a fost în mare parte distrusă, Primăria Orașului Focșani a fost păgubită de telefoane, mașini de scris, aparate tehnice; Teatrul „*Maior Gheorghe Pastia*” a pierdut piese de mobilier și decoruri de o valoare deosebită, Secția de Pompieri a fost privată de cai, harnașament și echipaje, de la serviciile sanitare și veterinare au dispărut lenjerie, medicamente, aparate și instrumente medicale, Poliția Orașului Focșani a rămas fără trăsura cu cai, precum și fără armătura și îmbrăcămintea de la magazia corpului de sergenți.²⁶

Jafurile și distrugerile abătute asupra instituțiilor publice din Focșani au fost produse de trupele germane din Diviziile 76 Rezervă, 89 Infanterie, 216 Infanterie, Divizia 12 Bavareză, Diviziile 212, 213 și 116, precum și altele care aparțineau de Comandamentul Corpului I Rezervă.²⁷

În perioada decembrie 1916 – noiembrie 1918, valoarea pagubelor produse localurilor, din orașul Focșani însumează 1.498.000 lei, iar a instalațiilor deteriorate este cotată la 1.325.495 lei. Bilanțul abuzurilor materiale aduse orașului de către nemți este estimat la 12.817.197,70 lei²⁸.

²⁴ A.M.Vn., fond Ioan Romanoae, inv.nr.22310, f.23

²⁵ *Ibidem*, f.21

²⁶ *Ibidem*, f.23

²⁷ *Ibidem*, f.24

²⁸ A.N.Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr.131/1919, f.87

De rechiziție n-au scăpat nici casele unor importante familii focșănene, care s-au retras în Moldova în toamna anului 1916. Case precum cea a lui G.Poienaru, a lui I.Rădulescu, a generalului Rașcu, a lui Paladi, a colonelului Cambureanu, a familiei Apostoleanu, a doctorilor Donescu, Roșiu și Constantinescu etc., au fost prădate de diverse piese de mobilier, obiecte casnice, piano, care luau drumul Germaniei, fiind destinate familiilor ofițerilor germani.²⁹

Una din principalele atribuții ale administrației germane a constituit-o jefuirea organizată și sistematică a resurselor economice ale Focșanilor, sub forma mascată a rechizițiilor.

Misiunea de a pune în practică acest obiectiv i-a fost încredințată Statului Major Economic constituit dintr-un Oficiu Central cu sediul în București și o rețea de filiale în principalele localități ocupate. Acest Oficiu a fost condus de maiorul german von Kessler și colonelul austriac von Könitz.³⁰

În Focșani a funcționat un birou de rechiziții, avându-l atașat pe lângă armatele germane pe subcomisarul Iarca, în perioada 3 februarie - 1 iunie 1917. Din iunie 1917 acest birou a funcționat fără nici un reprezentant al autorităților române.

Pe lângă acest birou de rechiziții, în oraș, piețe, pe străzi puteai întâlni la tot pasul inscripții germane de genul „*Bentelsammelstelle*” (loc de depus prada de război).³¹

Vasta campanie de secătuire a rezervelor agricole a fost generată de criza de alimente cu care se confrunta Germania, Austro-Ungaria și aliații acestora. Drept urmare, produsele rechiziționate din teritoriul ocupat trebuiau să acopere marile goluri create în aprovizionare, pentru ca Puterile Centrale să mai poată continua războiul.³²

Chiar în cuprinsul primei Ordonanțe emisă pentru populația din

²⁹ A.M.Vn., fond Ioan Romanoae, inv.nr.22310, f.24

³⁰ Augustin Deac, I. Toacă, *op.cit.*, p.30

³¹ A.M.Vn., fond Ioan Romanoae, inv.nr.22310, f.19

³² Emil Răcilă, *op.cit.*, p.143

teritoriul ocupat se preciza că vor fi ridicate toate proviziile, în vederea exportului, lăsându-se locuitorilor doar strictul necesar traiului. În consecință, populației autohtone i-a fost impus un regim de viață plin de privațiuni, de la care erau excluse trupele de ocupație.³³

Nenumăratele ordonanțe emise de Comandatura germană au supus populația românească unui regim draconic: s-a aplicat prohibirea exportului de cereale, a animalelor, a alimentelor, a vinurilor, a băuturilor spirtoase, a furajelor; s-a interzis dreptul de sacrificare a animalelor, precum și vinderea fructelor și fabricarea țuicii. De asemenea, tot prin Ordonanța germană, s-a introdus sistemul de cartelare al alimentelor, fixându-se rate exagerat de mici: 225 g făină și 150 g mălai de persoană din mediul urban și 500 g porumb pentru fiecare țăran. Pâinea se cumpăra pe bază de cartelă, consumul de lapte era permis numai în intervalul 7,00-9,00, iar în localurile publice, consumul cărnii era interzis în zilele de luni, miercuri și vineri.³⁴

Cetățenilor cărora li s-au dat bonuri de rechiziții, Comandatura germană nu le-a plătit nimic „lăsându-le în schimb niște hârtii scrise cu creionul, cu expresii de batjocură precum: „Țarul Nicolae va plăti”, „Take Ionescu plătește”, „Brătianu plătește””.³⁵

Pe lângă alimente, cereale, animale, trupele germane au ridicat de la populație și animalele de casă (câini și pisici), pe care le jupuiau de blană, iar carnea o foloseau în alimentație.³⁶

Samavolniciile săvârșite de trupele de ocupație asupra focșănenilor n-au ocolit persoanele aflate în trecere prin oraș, cărora în plină zi li se confiscau hainele și încălțăminte, bijuteriile și banii.³⁷

Larg utilizat în perioada ocupației străine a fost sistemul coletelor, prin intermediul căruia s-a reușit expedierea peste hotarele țării a unei

³³ *Ibidem*, p. 145

³⁴ *Ibidem*, p. 146

³⁵ A.M.Vn., fond Ioan Romanoae, inv.nr.22310, f.20

³⁶ *Ibidem*, f.22

³⁷ *Ibidem*, f.20

mari cantități de alimente. Prin Ordinul nr.172/3 martie 1917 dat de von Mackensen se îngăduia soldaților străini ca la plecarea în permisiile să ia asupra lor alimente până la greutatea de 25 kg. De asemenea, mai aveau dreptul de a trimite lădițe de 5 - 10 kg, pentru familiile lor de acasă.³⁸ Astfel de lădițe de lemn pline cu făină de grâu, mălai, fasole, grăsimi de porc, unt etc., se încărcau zilnic în câte 10 - 15 vagoane din ara Focșani. Majoritatea acestor produse erau confiscate de la populația focșăneană „nemții cumpărând foarte puțin de la comercianții evrei care practicau niște prețuri exagerate.”³⁹

La începutul lunii februarie 1917 Comandatura germană a declanșat operațiunea de numerotare a tuturor animalelor și păsărilor existente pe raza teritoriului ocupat. Pe baza mai multor ordonanțe, inamicul a răpit locuitorilor toate animalele.

În perioada ocupației germane, orașul Focșani a fost păgubit de 1.467 vite, ridicate de inamic fără nici o despăgubire.⁴⁰

În același interval, Primăria Orașului Focșani a fost privată, în folosul regimului de ocupație, de: 5.000 kg grâu vărsat, 98 saci cu grâu, 58 saci cu făină de grâu, 15.000 kg ovăz, 109 saci cu porumb, 20 saci cu mălai, 79 piei de bou.⁴¹

O altă importantă resursă economică urmărită în planul de exploatare a avuției locale, l-a constituit „*aurul verde*”. Cum în județul Putna pădurile se întindeau pe o suprafață de 142.862 ha⁴², trupele germane s-au ocupat de exploatare intensă a sectorului forestier.

S-au organizat secții speciale în cadrul Statului Major Economic, cu rol ordonator și de execuție în acest domeniu, iar pe lângă fiecare Comandatură de județ au fost înființate oficii economice, care includeau

³⁸ Emil Răcilă, *op.cit.*, p.171

³⁹ A.M.Vn., fond Ioan Romanoae, inv.nr.22310, f.25

⁴⁰ A.N.Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr.131/1919, f.87

⁴¹ *Ibidem*

⁴² **Monografia Județului Putna**, Tipografia și Legătoria de Cărți „*Cartea Putnei*” Alex. P. Alexandrescu, Focșani, 1943, p.60

Serviciile silvice încadrate cu personal militar german. Pentru a putea fi exploatate la maximum, fabricile de cherestea și societățile forestiere au trecut prin ordonanțe speciale sub administrație germană.⁴³

După tăierea și fasonarea lemnului care se realiza în fabricile de la Mărășești, „Unirea” din Nănești, „Vasile Trofin” din Nămolosa-Târg, „Siretul” și „Ciunghieșul” din Adjudul-Vechi⁴⁴, acesta avea destinații diferite. Cel destinat construcțiilor lua drumul Puterilor Centrale, sub formă brută (butuci) sau semifabricate, iar o altă parte era utilizat pentru nevoile trupelor inamice din țară, mai ales pentru cele din zona operațiilor militare.⁴⁵

După retragerea trupelor germane din județul Putna, liniile înguste forestiere construite de armata germană în vederea exploatării pădurilor Statului, împreună cu tot materialul rulant au intrat în administrarea Ministerului Agriculturii și Domeniilor. În această situație se aflau calea ferată Odobești-Vidra⁴⁶, Focșani-Mândrești⁴⁷ și Focșani - Faraoane.⁴⁸

În timpul administrației militare germane s-a desfășurat o vastă campanie de colectare a metalelor.

Prin Ordonanța nr.99/24 aprilie 1917 s-a dispus sechestrarea clopotelor „*de la toate bisericile, lăsându-se pentru fiecare comună câte un clopot*”.⁴⁹

De la bisericile din Focșani nemții au confiscat 6 clopote din bronz⁵⁰, scaune, sobe, icoane. Împrejurimile au fost devastate, plantațiile de brazi din cimitire au fost distruse, iar peste morminte au trecut

⁴³ Emil Răcilă, *op.cit.*, p.177

⁴⁴ **Monografia Județului Putna...**, p.122

⁴⁵ Emil Răcilă, *op.cit.*, p.173

⁴⁶ A.N.Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr.109/1919, f.57

⁴⁷ *Ibidem*, f.77

⁴⁸ *Ibidem*, f.78

⁴⁹ Emil Răcilă, *op.cit.*, p.191

⁵⁰ A.N.Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr.131/1919, f.1

coloanele de artilerie cu caii. Cele două mari Biserici din oraș - „*Sf. Ioan Botezătorul*” și „*Sf. Paraschiva*” – au fost folosite de trupele germane pentru desfășurarea serviciului divin în folosul acestora.⁵¹

O altă problemă foarte dificilă care s-a ivit în perioada ocupației străine din anii 1916-1918, a constituit-o întreținerea numeroasei armate germane, a administrației militare a Puterilor Centrale. Pentru a face față acestor cheltuieli, autoritățile române au fost nevoite să contracteze împrumuturi de la populație, fapt care a dus la epuizarea resurselor populației.

În această situație s-a regăsit Primăria Orașului Focșani, care a contractat de la cetățeni un împrumut de 600.000 lei, cu aprobarea Comandaturii germane, pentru a acoperi deficitul bugetar pe exercițiul 1917-1918, cauzat de starea de război și cheltuielile enorme făcute de inamic, pe seama administrației locale.⁵²

Alt mijloc de spoliere a economiei românești l-a constituit emisiunea „*leilor noi*”, după punerea sub sechestru a Băncii Naționale. La 23 februarie 1917, Mackensen a dat o Ordonanță prin care Banca Generală Română (cu capital german) a căpătat dreptul de a emite o nouă monedă. Cele peste două miliarde de lei de hârtie emise de Banca Generală au dezorganizat complet circulația monetară, iar în perioada postbelică a constituit o cauză a inflației monetare.⁵³

Datorită numeroaselor prestări servicii făcute în favoarea trupelor germane, resursele financiare ale Primăriei din Focșani au fost practic epuizate.

Cheltuielile făcute de Comandatura germană pentru plata funcționarilor și a imprimatelor de la birouri, plata traducătorilor de limba germană, a membrilor din Poliția Secretă, a funcționarilor de la Biroul populației, a celor din serviciile economice și administrative create pe lângă Comandatura germană, toate au fost suportate de

⁵¹ A.M.Vn., fond Ioan Romanoae, inv.nr. 22310, f.23

⁵² *Ibidem*, f.26

⁵³ Augustin Deac, I. Toacă, *op.cit.*, p.34

Primăria Oraşului Focşani.

Tot în grija administraţiei locale a căzut repararea casinourilor dotarea acestora cu mobilier, veselă şi alimentarea cu combustibil, precum şi restaurarea Hotelului „*Bristol*”, a caselor familiei Robescu, a Cafenelei „*Napoleon*”, a restaurantelor – toate frecventate de ofiţeri germani.

Mari sume de bani de la bugetul local au fost risipite cu înfiinţarea, dotarea cu mobilier şi întreţinerea cu combustibil a bordelurilor înfiinţate în mod special pentru militarii germani, unde, din ordinul Comandaturii germane, se trimiteau lemne, în mod regulat şi din abundenţă, în timp ce populaţia oraşului murea din cauza frigului. Cheltuieli similare s-au făcut şi pentru spitalul de prostituate.

Mai amintim că trăsurile folosite de inamic pentru transportul urban şi interurban, leafa medicilor de la spitalele militare germane, înfiinţarea şi întreţinerea cimitirului german de pe lângă Biserica „Sf.Mina”, au constituit cheltuieli trecute tot în contul Primăriei Focşani.⁵⁴

Obligaţiile administraţiei locale faţă de regimul de ocupaţie sunt reflectate foarte bine de următoarele două ordine primite de la Comandatura germană.

Prin Ordinul nr.8593 din 31 decembrie 1917, Primăriei Oraşului Focşani i-a fost impus ca „*până a doua zi dimineaţă să fie presărat nisip în piaţa de la monument, unde se făceau paradele militare germane. În acea noapte au fost cărate 82 căruţe cu nisip din albia râului Milcov*”. Pentru neexecutarea la termen (12 ore) a acestei lucrări, Primăria era pasibilă de amendă în valoare de 10.000 lei. Conform altui Ordin din 23 ianuarie 1918, organele administrative locale erau obligate ca în 12 ore de la căderea zăpezii, să cureţe străzile, şoselele şi calea ferată până la linia frontului. Însă pentru executarea acestui ordin erau necesari aproximativ 6.000 de lucrători, iar serviciile comunei urbane nu dispuneau în acel moment decât de 34 lucrători. Această situaţie era

⁵⁴ A.M.Vn., fond Ioan Romanoae, inv.nr.223 I0, f.28

consecința rechiziționării de forță umană pentru corvezi în folosul armatelor germane.⁵⁵

Importante surse de venit pentru trupele inamice, în perioada ocupației, le-au constituit taxele și amenzile percepute focșănenilor.

Până la 15 octombrie 1917 când s-au introdus și în orașul de pe Milcov timbrele fiscale „*Gultig 9 Arme*”, autoritățile germane încasau de la populație câte 50 bani pentru fiecare viză aplicată pe petițiile adresate de cetățeni serviciilor publice. De asemenea, se mai percepea o taxă de 10 lei și 30 bani pentru comercializarea timbrilor fiscale cu inscripția „*Steurmarche Gultig für I Reserv Corps*”, pentru a căror imprimare nemții au confiscat Primăriei clișeul cu marca orașului Focșani.⁵⁶

Bugetul administrației germane a crescut și ca urmare a taxelor impuse locuitorilor din Focșani, care doreau să călătorească în oraș sau interurban. Tarifele erau diferențiate pe trei categorii:

a) pentru o călătorie de 1-3 zile în împrejurimile orașului un bilet costa 25 bani

b) pentru o călătorie de mai multe zile și la o distanță mai mare față de Focșani se percepeau 2 lei

c) un bilet de circulație în oraș după 6,30 seara pentru o singură ieșire costa 25 bani, iar pentru circulație permanentă cetățeanul plătea 1 leu.⁵⁷

Întreaga legislație românească a fost înlocuită de ordonanțele emise de regimul de ocupație, care vizau aspecte de ordin politic, economic, social și administrativ.

Pe lângă haosul creat de starea de război, aceste măsuri n-au făcut decât să accelereze procesul de înrăutățire a stării populației autohtone.

În perioada martie 1917 – iunie 1918 a avut loc reorganizarea administrației locale sub comandă germană, fiind emise ordonanțe care

⁵⁵ *Ibidem*, f.30

⁵⁶ *Ibidem*, f.27

⁵⁷ *Ibidem*, f.28

îngrădeau și cele mai elementare drepturi cetățenești.

Comandatura Orașului Focșani înștiința locuitorii la 1 aprilie 1918 că cei care au găzduit ofițeri sau soldați români demobilizați, aveau obligația să declare acest lucru la Biroul de statistică, înființat special în acest scop.⁵⁸

Altă Ordonanță din 18 aprilie 1918 prevedea că toate armele și munițiile de orice proveniență sau orice material de război trebuia să fie predat Comandaturii germane. În caz contrar, pedeapsa pornea de la un an de închisoare.⁵⁹

Dintre măsurile cu caracter administrativ aplicate în perioada ocupației germane amintim: uciderea câinilor vagabonzi⁶⁰, obligația populației de a stropi asfaltul cu apă de trei ori pe zi pentru a împiedica ridicarea prafului⁶¹, circulația populației pe străzi era permisă până la 10,00 seară⁶², modificarea ceasurilor după un nou orar fixat de autoritățile germane, în interesul general pentru a economisi căldura și lumina.⁶³ De asemenea întrebuințarea apei se făcea cu restricție, fiind interzis a se lăsa să curgă robinetul, în special noaptea⁶⁴, locuitorii Focșaniului care dețineau mobilă străină trebuiau să declare în scris Comandaturii orașului până la 15 iunie 1918⁶⁵, iar numeroase ordine polițienești au reglementat circulația vehiculelor (pe partea dreaptă).⁶⁶

La 27 mai 1918, autoritățile germane au emis o Ordonanță prin

⁵⁸ Colecția de ordonanțe date pentru populația din Focșani de la 1 aprilie 1918 până la 8 iunie 1918, Supliment nr.6, Focșani, 1918, p.3

⁵⁹ *Ibidem*, p.19

⁶⁰ *Ibidem*, p.5

⁶¹ *Ibidem*, p.15

⁶² *Ibidem*, p.19

⁶³ *Ibidem*, p.35

⁶⁴ *Ibidem*, p.65

⁶⁵ *Ibidem*, p.77

⁶⁶ *Ibidem*, p.79

care se interziceau întrunirile de orice fel.⁶⁷

Un rol de seamă la propagarea ideilor impuse de Comandatura orașului pentru popularizarea măsurilor represive aplicate populației autohtone l-a avut presa. Conducerea tehnică a serviciilor de presă și tipografie, a cenzurii și a librăriilor militare de campanie a fost încredințată unei Secții speciale a Poliției Militare germane. Rolul pe care l-a avut această Secție a fost de a cenzura toate imprimările din teritoriul ocupat, precum și piesele de teatru și filmele.⁶⁸

Vânzarea ziarelor, revistelor și a jurnalelor ilustrate germane era interzisă librăriilor civile, cu excepția „*Bukarester Tageblatt*”, „*România în grai și chip*” și „*Putna – Zeitung*”.⁶⁹

Tot prin ordonanță a fost reglementată și activitatea Serviciului Poștal, corespondența fiind admisă numai în interiorul teritoriului ocupat, cu celălalt teritoriu al României, cu teritoriile Puterilor Centrale, precum și cu cele ocupate de acestea. Era exclusă corespondența poștală cu țările neutre și inamice.⁷⁰ Era permis doar uzul limbii germane, ungare, bulgare, turce și franceză, limba română putând fi folosită numai în interiorul teritoriului ocupat, în Moldova și Austro-Ungaria. Timbrele acceptate erau cele emise în teritoriul ocupat.⁷¹

Nerespectarea ordonanțelor atrăgea amenzi aspre, aplicate uneori chiar și pe baza unor pretexte, găsite cu ușurință de autoritățile germane.

Pentru necurățarea străzilor sau lăsarea câinilor liberi pe străzi se aplicau amenzi care variau între 3 și 10 lei. Însă, contravențiile la ordonanțele militare se sancționau cu amenzi foarte mari care porneau de la 300 lei. Necuviințele arătate de localnici trupelor de ocupație erau taxate cu amenzi, însoțite deseori cu închisoarea.

⁶⁷ *Ibidem*, p.81

⁶⁸ Augustin Deac, I. Toacă, *op.cit.*, p.8

⁶⁹ **Colecția de ordonanțe date pentru populația din Focșani de la 1 aprilie până la 8 iunie 1918...**, p.43

⁷⁰ *Ibidem*, p.51

⁷¹ *Ibidem*, p.55

Un exemplu elocvent îl reprezintă cazul profesorului pensionar Pamfil, care în iulie 1918 a fost amendat cu 500 lei, pârât fiind de un soldat neamț pe motiv că i-ar fi reproșat „*Dacă nemții nu au ce mânca aci, să se ducă în Germania. Ce mai stau în România, dacă este pace?*” (după încheierea Păcii de la București).⁷²

După încheierea Păcii de la București, trecerea peste fostul front se făcea în continuare pe bază de pașaport. În caz contrar se aplicau amenzi care porneau de la 500 lei, persoanele în cauză fiind ținute în prealabil, în arest pentru o perioadă de 5 - 10 zile. În ultima lună de ocupație germană la casieria Comandaturii germane au fost vărsați peste 30.000 lei, proveniți din aplicarea de amenzi pentru trecere frauduloasă a frontierei. Pe raza Orașului Focșani, au fost amendate 5.200 persoane, valoarea amenzilor atingând suma de 112.189 lei.⁷³

Primăria Orașului Focșani a acordat supușilor Puterilor Centrale și internaților străini din județul Putna despăgubiri în valoare de 175.669 lei, iar ajutoarele bănești acordate familiilor supușilor Puterilor Centrale au însumat 5.322 lei și 90 bani.⁷⁴

În perioada ocupației germane populația autohtonă a cunoscut haosul, jaful, foametea, umilința. Tot în această perioadă, în orașul Focșani, ca de altfel în întreg teritoriul ocupat, au avut loc numeroase crime și violuri. Documentele lăsate de Ioan Romanoae creionează foarte bine aceste aspecte, exemplele în acest sens fiind multiple.

Sergentul major Lovin Florea a fost înjunghiat mortal în noaptea de 8 - 9 ianuarie 1917 de către un soldat german pe motiv că sergentul român l-ar fi surprins pe acesta din urmă spărgând o prăvălie din Piața Moldovei. În urma anchetei desfășurate de autoritățile române s-a stabilit ca familia victimei să primească despăgubiri de la învinuit, însă partea germană a susținut că sergentul a murit pentru că nu a primit îngrijiri corespunzătoare.

⁷² A.M.Vn., fond Ioan Romanoae, inv.nr.223 10, f.29

⁷³ *Ibidem*

⁷⁴ *Ibidem*, f.30

De pedeapsă au fost făcuți scăpați și soldații germani care l-au omorât pe ceasornicarul Peltz din strada Marea Unirii.

Un alt sergent român, Bălănel, a căzut victimă în februarie 1917, când a încercat să împiedice niște nemți să săvârșească jafuri în Focșani.

Anica R.Bândar din Biliești și Anica Ion din strada Cotești, nr.15, Focșani au fost împușcate de santinelele de la Abator, unde victimele se duseseră să ia carnea aruncată.

Aceeași soartă au avut-o și Ion N.Mihalcea din strada Tăbăcari și Ioana Pascu, evacuată din satul Rădulești, care au fost împușcați de către trupele germane pentru că au fost surprinși la furat de pește și respectiv adunat crengi pentru foc.

Victime inamicului au căzut și Alexandrina Stratulat și Alexandru Mihalache, ultimul un băiat de numai 13 ani, omorât de nemți pentru faptul că privea cum erau duse alimentele confiscate la depozitele trupelor de ocupație.⁷⁵

Mișcarea de rezistență împotriva ocupanților germani s-a manifestat sub diverse forme: răspândirea de manifeste, sabotarea producției destinate trupelor inamice și a mașinii de război germane prin distrugerea liniilor telefonice, culegerea de informații despre operațiunile militare germane, fuga de la locul de muncă, refugiarea în alte localități etc.

Dima și Apostol Rădulescu au fost condamnați la 5 ani de muncă silnică pentru că „*au tăiat intenționat firele de telefon germane*”. Pe motiv că țineau arme ascunse, au fost condamnați la închisoare următorii focșăneni: Gică Gheorghiu (1 an și 6 luni), D.Isidoropol (2 ani), Jenică Vasiliu (5 ani) și Vasile Ion (1 an și 4 luni).

În intervalul 1 martie – 1 septembrie 1917 au fost încarcerați în Penitenciarul din Focșani, sub acuzația de spionaj: Ion Davidescu, N.Profiriu, Dănică Carp, Tița Pavelescu.⁷⁶

În cursul anului 1917 au fost condamnați la închisoare 413

⁷⁵ *Ibidem*, f.25

⁷⁶ A.N.Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr.10/1917, f.125

focșăneni, iar în 1918, 352 persoane.⁷⁷

Pentru opoziția manifestată față de autoritățile germane au fost arestați următorii muncitori de pe raza orașului Focșani: zidarul Vasile Lăduncă, lucrătoarea Coleta Leonarda, grădinarul Ilie Marin, croitorul Costică Maimana, Ion Vulcan.⁷⁸

Nu puține au fost cazurile în care țăranii au fost pedepsiți pe motiv că au refuzat să ducă la centrele de colectare alimente (lapte, ouă), animale sau că au predat cantități mai mici decât cele impuse de Comandatura germană.

Una din metodele de răzvrătire folosite de populația autohtonă împotriva trupelor germane a reprezentat-o nesupunerea la corvezi. Din acest motiv au fost condamnați la închisoare: Gheorghe Amăricăi, Nicolae Agafinei și Constantin Apostu (Străoanii de Jos), Ion Arsene și Andronache Toacă (Reghiu), Gheorghe Apostili și Ion Amărincii (Păulești), Toader Butuceanu (Jorăști), Stan Manea (Spulber).⁷⁹

Alexandru Dumitru din Păulești a fost arestat pentru că n-a respectat ordonanțele date de Comandamentul german, Sanda Șchiopu din Tulnici a primit o lună de detenție pentru că a hrănit prizonieri români, Toader Toban din Păulești a fost încarcerat 6 luni pentru că ascundea arme. De asemenea, învinuiți că au lovit soldați germani au făcut arest: Vasile și Ene Cocioabă, Ilie Crișan și Sava Crângu din Vârteșcoiu.⁸⁰

Tot pentru nesupunerea și nerespectarea dispozițiilor date de trupele germane au fost arestați: Ion Dumitrescu (Mărășești), Alexandru Gherda și Constantin Ghenidar din Focșani.⁸¹

Sub acuzația de spionaj, învățătorul Radu Macovei din Vidra a fost încarcerat 434 zile. Trupele germane aflaseră că strângea informații

⁷⁷ *Ibidem*, dosar nr.120/1919, f.112

⁷⁸ Augustin Deac, I. Toacă, *op.cit.*, p.114

⁷⁹ *Ibidem*, p.130

⁸⁰ *Ibidem*

⁸¹ *Ibidem*, p.154

despre amplasamentul acestora și le transmitea Comandamentului armatei române.⁸²

Pe linia ostilității dârze față de trupele inamice s-au încadrat și unele soții ale unor figuri marcante ale vieții culturale și politice românești.

La 8/21 decembrie 1916, Alexandru Marghiloman nota că „doamnele Lia Brătianu și Râmniceanu au refuzat să-l lase pe Stabsartzt Wolff, comandant militar german, să viziteze spitalul lor la Școala Centrală. Autoritatea a oprit pe aceste doamne să mai calce în spital.”⁸³

Ampla mișcare de rezistență împotriva regimului de ocupație a antrenat toate clasele sociale din teritoriul ocupat. Comercianții s-au manifestat prin sechestrarea mărfurilor, închiderea și devastarea magazinelor, îngustarea la maximum a posibilităților de aprovizionare, împotrivire la realizarea zilelor de corvoadă.

Costică Grigorescu și Mihail Lazarovici din Focșani, Dumitru Mănăloiu din Vărsătura au fost arestați pentru că s-au răzvrătit împotriva regimului de ocupație.⁸⁴

În aceeași situație s-au regăsit și proprietarii de terenuri viticole din județul Putna, care au fost arestați de regimul de ocupație sub diverse motive.

Astfel, Nicolae Anghel din Găgești a fost arestat pentru că a fost surprins de trupele germane conversând cu alți români în limba franceză. Tudose Gârzan din Jariștea, împreună cu alți proprietari de terenuri viticole din Focșani au fost încarcerați deoarece transmiteau Comandamentelor române informații privind dispozitivele trupelor inamice.

Podgoreanul Dimitrie Faur din Odobești a fost închis timp de 9 luni pentru că era socotit periculos pentru inamic.

⁸² *Ibidem*, p.162

⁸³ Alexandru Marghiloman, **Note politice**, vol.III, 1917-1918, Editura Institutul de Arte, București, 1927, p.204

⁸⁴ Augustin Deac, I. Toacă, *op.cit.*, p.172

Alt podgorean, Marin Ghiță din Jariștea a fost condamnat la 15 luni de detenție pentru că s-a revoltat împotriva nemților, deoarece copiii și soacra acestuia au căzut victime în lagăr datorită violențelor la care au fost supuși.⁸⁵

O vastă activitate împotriva regimului german a desfășurat rețeaua creată de Vasile Chilian și alți patrioți care acționau de-a lungul liniei frontului. Din această rețea au făcut parte Toma Cotea din Vidra, Dumitru Pantazică din Tichiriș, Ștefănache Săcăluș, Radu Matei, Ștefan și Ion Bărnuță, Toader Buture, Luca Ciobotaru, dr.Vasile Dobrescu, Florica Pop și alții.

Vasile Chilian, conducătorul rețelei de culegere a informațiilor cu caracter militar a reușit să se introducă în cele mai înalte cercuri ofițerești germane cantonate în comuna Tichiriș și în alte localități câștigând încrederea inamicului. De aceeași trecere în fața soldaților nemți s-a bucurat și Dumitru Pantazică, în casa căruia era instalat Comandamentul german. Patrioții români au reușit să copieze pe ascuns hărțile expuse pe pereți, care cuprindeau situația la zi a pozițiilor germane. Aceste schițe împreună cu alte informații erau transmise dincolo de linia frontului și predate Comandamentelor armatei române.⁸⁶

Acest grup din Tichiriș s-a ocupat și cu organizarea trecerii clandestine peste linia frontului a prizonierilor români evadați din lagăre. Prin punctul Tichiriș au fost trecuți în Moldova în perioada decembrie 1916 - 21 mai 1917, peste 2.000 ostași care au reintrat în efectivul armatei române.⁸⁷

La 21 mai 1917, renumitul grup din Tichiriș a fost prins de inamic, iar după un simulacru de proces autoritățile germane i-au condamnat la moarte sub pretext de crimă de înaltă trădare și spionaj în favoarea statului român.

La 17 august 1917 au fost executați: Vasile Chilian, Dumitru

⁸⁵ *Ibidem*, p.173

⁸⁶ *Ibidem*, p.186

⁸⁷ *Ibidem*, p.188

Pantazică, Ștefanache Săcăluș, Toma Cotea și Vasile Gălățeanu.

Victimile au fost înmormântate chiar la locul execuției, în poligonul de tragere a Garnizoanei Focșani, iar slujba a fost oficiată de preotul Alexe Vasilescu.⁸⁸

Perioada ocupației germane în Focșani s-a caracterizat prin măsuri represive aplicate populației locale, reflectate în legislația draconică precum și pedepsele abătute asupra celor care încălcau legea germană, prin abuzuri, jaful sistematic a resurselor economice, crunte crime și execuții săvârșite sub diverse motive.

În documentul lui Ion Romanoae referitor la situația județului Putna în perioada ocupației germane se menționează că „*niciodată județul Putna n-a avut o situație mai grea și niciodată n-a fost mai încercat ca în actualul război. Pe toată întinderea, timp de doi ani, județul nostru a suferit cumplit de pe urma războiului. Armatele inamice conduse de nevoile războiului s-au lăsat cu toată greutatea lor asupra acestui județ, rechiziționând orice provizii, acaparând orice sursă de producție și existență, storcând și distrugând totul fără milă și fără cruțare*”.⁸⁹

Dacă imenselor pierderi economice adăugăm și pierderea a mai mult de jumătate din populația întregului județ, putem concluziona că „*bogatul și frumosul județ Putna, de altă dată, astăzi s-a transformat, în mare parte, într-un jalnic pustiu*”.

⁸⁸ A.M.Vn., fond Ioan Romanoae, inv.nr.22310, f.26

⁸⁹ *Ibidem*, f.37